

ВІЙНА ЯК РУШІЙНА СИЛА ТРУДОВОЇ МІГРАЦІЇ

А. Г. БЛАГОПОЛУЧНА, викладач-стажист

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

У статті досліджено вплив війни на трудову міграцію українців в різні країни світу. Описано масштаби міграції населення України, та проаналізовано доступність ринку праці у різних країнах світу. Досліджено глобальні проекти розроблені та прийняті урядами країн, щодо спрощення працевлаштування українських біженців.

Ключові слова: трудова міграція, робоча сила, ринок праці

Вступ. Війна в Україні спричинила великі економічні проблеми. Велика кількість вщент знищених підприємств, організацій приносить колосальні збитки державі та приватному бізнесу. Люди залишають свої домівки та країну в пошуках безпеки та можливості отримати засоби для існування. Українці прямують до мирних країн з доволі високим економічним розвитком, тобто до країн G 20. Перетинаючи кордони інших країн українці сподіваються отримати можливість не лише проживати, а й офіційно працювати на рівні з іншими громадянами.

Україна славиться своєю кваліфікованою робочою силою: 70 відсотків працівників мають середню чи вищу освіту. Країна може похвалитися найбільшими інженерно-технічними кадрами у Центральній та Східній Європі, що залучає Microsoft, Cisco, Google та інші транснаціональні компанії до роботи на аутсорсингу, проте на сьогодні є проблема працевлаштування наших біженців.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Міжнародна трудова міграція є багаторівневим, багатовимірним соціальним явищем, що вивчається фахівцями різних галузей науки. Вона регулюється багатьма державами за допомогою своїх міграційних правил [1]. Крім того, деякі країни активно беруть участь у створенні можливостей для своїх резидентів за кордоном у рамках зовнішнього міграційного контролю [2–5].

З України за 11 років виїхали і не повернулися 3,3 млн осіб. Лише 2021-го кількість мігрантів (за 10 місяців) становила 600 тис. За цим показником Україна посідає восьме місце у світі. Про це повідомили у прес-службі Опендатабот.

- 2011 рік – поїхали та не повернулися 417,514 осіб
- 2012 рік – поїхали і не повернулися 513,169 осіб
- 2013 рік – поїхали та не повернулися 485,350 осіб
- 2014 рік – поїхали та не повернулися 560,213 осіб

- 2015 рік – поїхали та не повернулися 16,431 осіб
- 2016 рік – поїхали та не повернулися 126,871 осіб
- 2017 рік – поїхали та не повернулися 203,351 осіб
- 2018 рік – поїхали та не повернулися 211,290 осіб
- 2019 рік – поїхали та не повернулися 202,091 осіб
- 2020 рік – повернулися 80,660 осіб
- 2021 року – поїхали та не повернулися 660,302 осіб.

2021 року масштаби міграції досягли рекордної позначки. За даними Державної прикордонної служби, до 2014 року щороку країну залишали 500 тисяч осіб. А ось після 2014-го ця цифра зменшилась. 2020-го через карантинні обмеження по всьому світу в країну почали повертатись українці. Приріст склав 80 тис. Але вже 2021-го, ймовірно, багато хто з них знову покинув країну. Усього за 10 місяців число тих, хто виїхав, становило 600 тис. В Україні через трудову міграцію виник дефіцит робітників. Слюсарі, зварювальники, столяри їдуть на заробітки до Польщі, при цьому в столиці України хороший майстер може заробляти не менше за заробітчанина у сусідній країні.

Методика досліджень. У процесі дослідження використовувалися такі методи, як дедуктивний, індуктивний – при дослідженні теоретичних аспектів і наслідків впливу війни на трудову міграцію українців; спостереження, узагальнення – в процесі формування остаточних висновків.

Результати досліджень. За даними Управління Верховного комісара ООН у справах біженців, понад 5,5 мільйонів українців залишили країну, втративши свої домівки, роботу та джерела доходу. Через військове вторгнення росії 79 % українських компаній були змушені повністю або майже повністю припинити діяльність. Навіть після завершення бойових дій українці не зможуть одразу повернутися додому через замінування територій, зруйновану інфраструктуру та інші проблеми, на вирішення яких потрібен час.

Наразі, Польща прийняла приблизно 2,83 мільйона біженців і стала основним пунктом призначення для тих, хто перетинає кордон. Румунія стала прихистком для понад 757 тисяч українців. Угорщина прийняла близько 471 тисячі українських біженців. Молдова, одна з найбідніших країн Європи, стала рекордсменом за кількістю українських біженців на душу населення, там опинилися понад 426 тисяч українців. До Словаччини прибули близько 342 тисячі біженців, ще 24 тисячі утікачів від війни прийняла Білорусь. Від 24 лютого до 11 квітня до Мексики з України прибуло 9 660 українців, на сьогодні щоденно в середньому – близько 500 осіб. Мексика спростила порядок перетину кордону для громадян України [6].

Глобальний договір ООН в Україні у партнерстві з Parimatch, Jooble та Happy Monday запустив проект Give a Job for UA («Дайте роботу українцям»). Ініціатива спрямована на допомогу українцям із працевлаштуванням та закликає бізнеси з усього світу підтримати Україну, приймаючи на роботу її громадян. Вакансії для українців будуть безплатно розміщені на платформах пошуку роботи Jooble та Happy Monday.

Спільно з Глобальним договором ООН в Україні Parimatch закликає підтримати проєкт у двох сферах:

- об'єднати зусилля бізнесів у пошуку вакансій для українців по всьому світу та підбору відповідної роботи для біженців;
- через локальні мережі Глобального договору ООН заохотити максимальну кількість компаній до створення можливостей для працевлаштування українців як в Україні, так і за кордоном.

Партнери Give a Job for UA отримують вигоду через доступ до кваліфікованих кандидатів, етнічного досвіду та культурного розмаїття, зміцнять репутацію бренду та розширять портфоліо із КСВ (корпоративної соціальної відповідальності). Таким чином, українські переселенці зможуть працевлаштуватися в компаніях із високим попитом на тимчасову роботу, а також розв'язати проблему відсутності онлайн та офлайн працівників. Для українців це важливо, бо інтеграція в нову реальність значною мірою залежить від роботи у місцях вимушеного переселення [7].

Єврокомісія опублікувала рекомендації для країн ЄС щодо визнання академічної та професійної кваліфікації людей, які рятуються від вторгнення Росії в Україну. Це правила, які допоможуть працевлаштувати кваліфікованих біженців з України на рівні з громадянами ЄС. Як вказано у рекомендаціях Єврокомісії від 6 квітня, багато українських біженців змушені влаштовуватись на роботу нижче свого рівня кваліфікації. Тому країни ЄС отримали рекомендації для швидкого підтвердження рівня кваліфікації українців та їхньої освіти.

Для людей, які були змушені виїхати за кордон без оригіналів документів, буде можливість представляти свої документи, у тому числі дипломи, в цифровому форматі або ж надавати їхні копії. У рекомендаціях Єврокомісії вказано, що забезпечення простого та швидкого механізму визнання кваліфікацій українців допоможе уникнути ситуацій, коли біженці йдуть на роботу, яка значно нижче їхньої кваліфікації. Особливо це стосується жінок, які становлять переважну більшість серед українських біженців [8].

Особливо рекомендації Єврокомісії стосуються так званих «регульованих» професій, для яких необхідні особливі навички та досвід. До таких професій належать медсестри, лікарі загальної практики, вчителі та освітній персонал.

Доступність вакансій є ключовим чинником для фінансової безпеки біженців, які не хочуть залежати лише від доброї волі поляків. На польському ринку праці з'явилася сьогодні велика кількість жінок, більшість з яких не володіють польською мовою на комунікативному рівні, тому вони не можуть працевлаштуватися за багатьма профілями. Раніше у Польщі доводилося мати справу з економічною міграцією – передбачуваною та контрольованою ринковими механізмами попиту та пропозиції, нинішня її хвиля – раптова та хаотична. В результаті роботодавці зіткнулися з невпорядкованим потоком кадрів. У галузях, найбільш відкритих для найму іноземців, таких як виробництво продуктів харчування, логістика, готельний бізнес та ресторани, попит на іноземних робітників часто буває змінним та сезонним. У цих галузях

очікується високий попит на працівників найближчим часом, але в другій половині року він традиційно падає, тому постає питання, куди далі працевлаштувати таких робітників [9].

Ініціатива «Робота в Литві» представила для українських біженців можливість працевлаштування та проживання в Литві. З 1 березня 2022 року набули чинності нові процедури, які спрощують доступ українців до сприятливих умов життя й роботи в Литві:

- українським біженцям та членам їхніх сімей, які не мають діючого проїзного документа, буде видано свідоцтво про реєстрацію іноземця, доки їхнє правове становище не буде врегульовано;

- громадяни України, які мають діючу шенгенську візу, або отримали національну візу чи дозвіл на тимчасове проживання в Литві, мають право працювати та не повинні отримувати спеціальний дозвіл на роботу;

- після прибуття й отримання гуманітарного статусу громадяни України одразу можуть працювати на рівні з громадянами Литви;

- державний збір за розгляд заяв на національну візу чи на тимчасовий дозвіл на проживання не стягується;

- біженцям з України буде гарантовано право на медичну допомогу.

Задля полегшення пошуків роботи на основних порталах тепер можна знайти український прапор, яким позначені вакансії, що підходять для українців і не вимагають знання литовської мови [10].

Посольство України в Ізраїлі повідомляє, що у ході переговорів щодо статусу громадян України, які перебувають на території Ізраїлю на час воєнних дій досягнуто низку домовленостей. Отримано позитивну відповідь ізраїльської сторони щодо надання дозволів на працевлаштування для українців, які приїхали до Ізраїлю напередодні повномасштабного російського вторгнення та змушені були залишитись, а також тих, хто в'їхав до Ізраїлю після 23 лютого цього року. Окрім того, ці категорії громадян матимуть змогу отримати базове соціальне страхування. Також було отримано принципову згоду Міністерства внутрішніх справ Ізраїлю на видачу дозволів на в'їзд сім'ям українських громадян, які легально знаходяться в Ізраїлі по робочих візах. Посольство надалі не згодне із принципом застосування квот та будь яких інших обмежень на в'їзд до Ізраїлю українців, переважно жінок та дітей, на запрошення друзів-громадян Ізраїлю, які готові надати українцям прихисток від жахів російської агресії [11].

Лондонські компанії пропонують тисячі робочих місць для біженців. Крім того, деякі компанії готові допомогти з навчання, якщо у людей недостатньо досвіду. А у Литві підприємства надають послуги з догляду за дітьми, аби допомогти українським жінкам без проблем влаштуватися на роботу.

Безліч компаній поспішають із пропозиціями про працевлаштування, від висококласних інженерних посад до роздрібної торгівлі та роботи на заводах, щоб допомогти вимушеним переселенцям швидко облаштуватись, а також заповнити нестачу робочої сили.

На відміну від біженців, які захлинули всю Європу внаслідок воєн у Сирії, Іраку та Афганістані, мільйони українців, які рятуються від російських бомб, поставлені на швидкий шлях захисту та працевлаштування, оскільки уряди скасовують візові вимоги та надають майже миттєвий доступ до ринків праці та освіти. Тисячі робочих місць пропонуються виключно українським біженцям агентствами з працевлаштування та через велику мережу онлайн-дошок вакансій, що з'явилися у соціальних мережах.

Висновки. Війна в Україні сприяла масовій міграції людей. На сьогодні уряди країн розробили спрощені механізми для працевлаштування наших біженців. Глобальний договір ООН в Україні у партнерстві з Parimatch, Jooble та Harry Monday запустив проект Give a Job for UA. Ініціатива спрямована на допомогу українцям із працевлаштуванням та закликає бізнеси з усього світу підтримати Україну, приймаючи на роботу її громадян. Вакансії для українців безкоштовно розміщені на платформах пошуку роботи Jooble та Harry Monday. Польща, Литва, Ізраїль та інші країни активно працевлаштовують українських мігрантів видаючи офіційні дозволи та підтримуючи соціальними гарантіями.

Література:

1. Lucy V. I. International labor migration and its impact on the world economy. *MS thesis. Sumy State University*. 2021. P. 1–53.
2. Abduhalimova A., Zulaykho K., Sulkhiya G. Theoretical bases of international labor migration processes. *International Journal of Philosophical Studies and Social Sciences*. 2021. № 1.2. P. 77–84.
3. Rubinskaya E. International Labor Migration in a Globalizing Economy: Historical Dynamics and Prospects of Development. *Migration and Urbanization: Local Solutions for Global Economic Challenges*. IGI Global. 2020. P. 1–17.
4. Chervinska L. "International labor migration: features of consequences for. *International Relations*. 2018. P. 90.
5. Cherevko H. Labor migration: current and perspective challenges for Ukraine. *Technological and Economic Development of Economy*. 2022. P. 163–178.
6. З України через війну виїхали майже 5,5 мільйона людей – ООН. <https://suspilne.media/234530-z-ukraini-cerez-vijnu-viihali-majze-55-miljona-ludej-oon/>.
7. Give a Job for UA: <https://business.diia.gov.ua/en/cases/iniciativi/give-a-job-for-ua>.
8. Правила працевлаштування українців у країнах ЄС 2022 https://zaxid.net/evrokomisiya_oprilyudnila_pravila_dlya_pratsevlashtuvannya_ukrayintsiv_u_krayinah_ues_n1540473.
9. Робота за кордоном: Єврокомісія оприлюднила правила для українців, які тікають від війни. <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3450937-robotaza-kordonom-evrokomisia-opriludnila-pravila-dla-ukrainsiv-aki-tikaut-vid-vijni.html>.
10. Можливості працевлаштування в Литві для українських біженців. <https://euneighbourseast.eu/uk/opportunities/mozhlyvosti-praczevlashtuvannya-v-lytvi-dlya-ukrayinskyh-bizhencziv/>.
11. Ізраїль видаватиме дозволи на працевлаштування українським біженцям. <https://visitukraine.today/uk/blog/291/israel-will-issue-employment-permits-to-ukrainian-refugees>.

References:

1. Luciy, V. I. (2021). International labor migration and its impact on the world economy. *MS thesis. Sumy State University*, 2021, pp.1–53
2. Abduhalimova, A., Zulaykho, K., Sulkhiya, G. (2021). Theoretical bases of international labor migration processes. *International Journal of Philosophical Studies and Social Sciences*, 2021, no. 1.2, pp. 77–84.
3. Rubinskaya, E. (2020). International Labor Migration in a Globalizing Economy: Historical Dynamics and Prospects of Development. *Migration and Urbanization: Local Solutions for Global Economic Challenges*. IGI Global, 2020, pp. 1–17.
4. Chervinska, L. (2018). "International labor migration: features of consequences for. *International Relations*, 2018, pp. 90.
5. Cherevko, H. Labor migration: current and perspective challenges for Ukraine. *Technological and Economic Development of Economy*, 2022, pp. 163–178.
6. Almost 5.5 million people left Ukraine because of the war - the UN. <https://suspilne.media/234530-z-ukraini-cerez-vijnu-vihali-majze-55-miljona-ludej-oon/>.
7. Give a Job for UA: <https://business.diia.gov.ua/en/cases/iniciativi/give-a-job-for-ua>.
8. Rules of employment of Ukrainians in the EU 2022 https://zaxid.net/yevrokomisiya_oprilyudnila_pravila_dlya_pratsevlashtuvannya_ukrayintsiv_u_krayinah_yes_n1540473.
9. Working abroad: The European Commission has published rules for Ukrainians fleeing the war. <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3450937-robotaza-kordonom-evrokomisia-oprilyudnila-pravila-dla-ukrainsiv-aki-tikaut-vid-vijni.html>.
10. Employment opportunities in Lithuania for Ukrainian refugees. <https://euneighbourseast.eu/uk/opportunities/mozhlyvosti-praczevlashtuvannya-v-lytvi-dlya-ukrayinskyh-bizhencziv/>.
11. Israel will issue employment permits to Ukrainian refugees. <https://visitukraine.today/uk/blog/291/israel-will-issue-employment-permits-to-ukrainian-refugees>.

Annotation

Blogopoluchna A. G.

War as the driving force of labor migration

The war in Ukraine caused great economic problems. A large number of completely destroyed enterprises and organizations inflicts enormous losses on the state and private business. People are leaving their homes and the country in search of security and opportunities to earn a living. Ukrainians are moving to peaceful countries with fairly high economic development, ie to the G20 countries. Crossing the borders of other countries, Ukrainians hope to be able not only to live, but also to officially work on a par with other citizens.

Ukraine is famous for its skilled workforce: 70 percent of employees have secondary or higher education. The country boasts the largest engineering and technical staff in Central and Eastern Europe, involving Microsoft, Cisco, Google and other multinational companies in outsourcing, but today there is a problem of employment of our refugees.

Today, more than 5 million Ukrainians have left the country, losing their homes, jobs and sources of income. Due to Russia's military invasion, 79 % of Ukrainian companies were forced to close down almost or almost completely. Even after the end of hostilities, Ukrainians will not be able to return home immediately due to landmines, destroyed infrastructure and other problems that take time to resolve.

The availability of vacancies is a key factor in the financial security of refugees. The European Commission has published recommendations for EU countries on the recognition of academic and professional qualifications of people fleeing Russia's invasion of Ukraine. These are rules that will help to employ qualified refugees from Ukraine on a par with EU citizens.

As stated in the recommendations of the European Commission of April 6, many Ukrainian refugees are forced to find work below their level of qualification. Therefore, the EU countries received recommendations for rapid confirmation of the level of qualifications of Ukrainians and their education. Many countries now offer a simplified system of empowerment for the poor in Ukraine.

Key words: labor migration, labor force, labor market

УДК: 332.1

DOI: 10.31395/2415-8240-2022-100-2-107-121

THE SYSTEM OF INDICATORS FOR EVALUATING INVESTMENT PROJECTS TAKING INTO ACCOUNT THE ENVIRONMENTAL IMPACT

O. M. VARCHENKO, *Doctor of Economics*

K. V. TKACHENKO, *PhD in Economics*

O. O. VARCHENKO, *PhD in Economics*

Bila Tserkva National Agrarian University

N. O. VERNIUK, *PhD in Economics*

Uman National University of Horticulture

The article summarizes the system of efficiency indicators of investment projects and substantiates proposals for their improvement taking into account the manifestation of environmental factors. The directions of influence of agricultural enterprises economic activity on the state of the environment of the rural territory are argued and the issue of investing in environmental protection is revealed.

Key words: investment project, efficiency indicators, ecological factors, ecological-socio-economic effects.

State of the problem. Agricultural production activities are based on the use of environmental components and, accordingly, the issue of developing measures to minimize their negative impact on the environment is relevant. In addition, agricultural enterprises locate production in rural areas, which are a place of employment for the rural population, as well as housing, and therefore the neutralization and minimization of environmental risks will increase their well-being. That is why when evaluating investment projects implemented by agricultural